

coaliția 2009

coaliția civică
pentru alegeri libere și corecte

ASOCIAȚIA PROMO-LEX

COALIȚIA CIVICĂ PENTRU ALEGERI LIBERE ȘI CORECTE

RAPORT Nr. III

PRIVIND MONITORIZAREA PROCESULUI ELECTORAL ÎN REGIUNEA TRANSNISTREANĂ A REPUBLICII MOLDOVA LA ALEGERILE PARLAMENTARE 2009

PERIOADA DE MONITORIZARE: 3 - 22 aprilie, 2009

Proiectul „Monitorizarea procesului electoral în regiunea transnistreană a RM” este susținut financiar de Fundația Eurasia din resursele acordate de Agenția Suedeză pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională (Sida/Asdi) și Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID).

Opiniile exprimate în acest document aparțin autorilor și nu reflectă neapărat poziția finanțatorilor

Chișinău 2009

I. Introducere

Perioada de monitorizare: 3 - 22 aprilie 2009

Prezentul raport de monitorizare a procesului electoral în regiunea transnistreană a Republicii Moldova, elaborat de Asociația Promo-LEX, este al treilea și conține analiza unei ample campanii de monitorizare. Raportul reflectă situația pre-electorală, din ziua alegerilor și cea post-electorală din regiunea transnistreană a Republicii Moldova.

Monitorizarea alegerilor parlamentare în regiunea transnistreană a Republicii Moldova, este un proiect realizat de Asociația Promo-LEX în cadrul Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte „Coaliția 2009”.

Coaliția Civică pentru Alegeri Libere și Corecte - "**Coaliția 2009**" reprezintă o uniune benevolă a peste 70 de organizații neguvernamentale din Republica Moldova, care au drept scop să contribuie la desfășurarea alegerilor parlamentare din 2009 într-un mod corect, transparent și democratic, elemente esențiale pentru dezvoltarea societății și integrarea europeană a țării noastre.

Asociația Promo-LEX este o organizație neguvernamentală, non-profit și apolitică, ce urmărește beneficiul public și își desfășoară activitatea în conformitate cu legislația în vigoare a Republicii Moldova, fondată în 2002.

Misiunea Asociației Promo-LEX este de a contribui la dezvoltarea democrației în Republica Moldova prin promovarea și apărarea drepturilor omului și prin consolidarea societății civile.

Datele prezentate în raport sunt colectate prin observare directă, efectuată în toate cele 5 raioane și 2 municipii din regiunea transnistreană (109 localități monitorizate), precum și la 9 dintre cele 10 secții de votare, unde au putut vota alegătorii din Transnistria și secția de votare nr.5/15 din s.Corjova. Concluziile și recomandările raportului sunt formulate cu bună credință, având drept scop contribuția la edificarea unui proces electoral transparent și corect în regiunea transnistreană a Republicii Moldova.

Proiectul este susținut financiar de Fundația Eurasia din resursele acordate de Agenția Suedeză pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională (Sida/Asdi) și Agenția SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID).

II. Sumar executiv

Autoritățile nu au asigurat condiții minime pentru exercitarea dreptului la vot cetățenilor din regiunea transnistreană. Au lipsit informațiile privind concurenții electorali și programele acestora precum și informațiile privind locul, data și actele necesare pentru exercitarea dreptului electoral.

În ziua desfășurării alegerilor, drumurile spre localitățile unde erau amplasate secțiile de votare erau patrulate intens de numeroase echipaje ale miliției rutiere, fiind înregistrate cazuri de ridicare a permiselor de conducere sau a numerelor de înmatriculare de la unele persoane care efectuau și respectiv intenționau transportarea alegătorilor către secțiile de votare (r.Grigoriopol). Unele dintre aceste căi de acces spre localitățile unde erau amplasate secțiile de votare au fost blocate.

Nu au fost respectate uniform Hotărârile CEC, conform cărora rezultatul scrutinului trebuia consemnat într-un formular special și separat. Acest fapt a majorat numărul alegătorilor incluși în listele electorale suplimentare.

S-a constatat un deficit de 674 buletine de vot pentru Circumscripția nr.15 Dubăsari. Promo-LEX a obținut acordul CEC în vederea verificării listelor electorale pentru cele 10 secții de votare la care au participat alegători din regiunea transnistreană, însă accesul la liste a fost asigurat numai la șase secții de votare. Nu am obținut acces la listele electorale din circumscripțiile nr.18 Florești, nr.26 Rezina și nr.3 Anenii Noi. Nu au fost raportate cazuri de concediere de la serviciu pentru faptul participării la scrutinul din 5 aprilie 2009, deși au fost raportate amenințări ale unor persoane sau reprezentanți ai diverselor structuri și instituții din regiune.

În urma monitorizării secțiilor de votare, deschise pentru alegătorii din regiunea transnistreană, au fost constatate diverse abateri de la legislația electorală: imposibilitatea deschiderii secției de votare 5/15 Corjova, lipsa unor indicatoare clare către secțiile de votare, prezența colaboratorilor de poliție în civil în preajma secțiilor de votare, efectuarea agitației electorale în ziua scrutinului, aplicarea neuniformă a prevederilor privind imprimarea ștampilei „Alegeri 5.02.2009”, admiterea la votare în baza altor acte decât cele prevăzute de legislație, pregătirea insuficientă a funcționarilor electorali, aplicarea neuniformă a prevederilor legale în cazul dispunerii concomitente a „vizei de domiciliu” și „vizei de reședință”, imposibilitatea deplasării urnei mobile în teritoriul controlat efectiv de autoritățile secesioniste, etc.

În rezultatul asedierii secției de votare 5/15 Corjova, la cele 2 secții de votare, unde s-a permis votarea alegătorilor din localitate, s-au prezentat doar 91 alegători din totalul de 1350 incluși pe listele electorale de bază. Mecanismul de menținere a păcii nu a fost în stare să asigure condiții minime pentru exercitarea drepturilor electorale în regiune.

Astfel, la scrutinul parlamentar din 5 aprilie 2009 au votat 4042 alegători din regiunea transnistreană, ceea ce reprezintă cca.50% din numărul participanților la scrutinul parlamentar precedent și 1,8% din numărul total al alegătorilor din Transnistria. Scăderea numărului de alegători se explică prin acțiunile de intimidare, persecutare și control fără precedent, exercitate asupra alegătorilor din regiune. Totodată, autoritățile constituționale nu au asigurat un minim necesar de informare electorală a alegătorilor și pentru participarea acestora la scrutin.

În general, mijloacele de informare în masă din regiune au reflectat scrutinul parlamentar din 5 aprilie 2009 preponderent în ziua alegerilor. În perioada post-electorală, mijloacele de informare în masă din regiune au reflectat intens evenimentele din centrul capitalei. Comparativ cu perioada pre-electorală, informațiile post-electorale au fost prezentate neutru.

III. Activitatea organelor electorale

La 3 aprilie 2009 prin Hotărârea CEC nr.2486 „cu privire la acreditarea reprezentanților postului de televiziune din mun.Tiraspol pe lângă Comisia Electorală Centrală” au fost acreditați 5 reprezentanți ai unui post de televiziune din mun.Tiraspol.

CEC nu a specificat reprezentanții cărui anume post de televiziune din mun.Tiraspol au fost acreditați. Cei 5 jurnaliști sunt reprezentanții postului de televiziune „TV PMR”. În general, procedura de acreditare a jurnaliștilor este una formală, deoarece prevederile art.74 al.2 Cod Electoral garantează jurnaliștilor aceleași drepturi ca și observatorilor acreditați.

La 5 aprilie 2009 prin Hotărârea CEC nr.2496 „cu privire la imposibilitatea desfășurării procesului electoral în secția de votare nr.5 din comuna Corjova, r-nul Dubăsari, amplasată în Liceul teoretic „Mihai Eminescu””. Astfel, prin demersul nr.15 din 5 aprilie

2009 al Consiliului electoral al circumscripției electorale raionale Dubăsari nr.15 Comisia Electorală Centrală a fost informată asupra faptului că în localitate este deconectată energia electrică, scoasă urna de vot și blocat accesul către secția de votare.

În acest sens, Comisia Electorală Centrală constată imposibilitatea efectuării alegerilor în această localitate, dat fiind faptul că viața și sănătatea alegătorilor și membrilor biroului electoral al secției de votare nr.5 sînt puse în pericol. În temeiul art.26 lit.b), art.51 din Codul electoral nr.1381-XIII din 21.11.1997, CEC a luat a decis ca alegătorii înscriși în listele electorale în comuna Corjova, să voteze, în baza listelor suplimentare, în secția de votare nr.4 din comuna Cocieri și secția de votare nr.13 din satul Ustia, r-nul Dubăsari, la prezentarea actelor de identitate ce atestă domicilierea lor în comuna Corjova.

Potrivit art.51 al.1 Cod Electoral, în cazurile în care este imposibilă efectuarea votării, președintele biroului electoral urmează să aducă secția de votare în starea corespunzătoare ori să găsească un alt local, înștiințând despre acest fapt alegătorii.

Organele electorale cunoșteau despre eventualele pericole pentru activitatea normală a secției de votare din s.Corjova. Deși au întreprins măsuri de sensibilizare a opiniei publice și a factorilor de decizie la nivel național și internațional, iar MAI a garantat alegătorilor securitatea secției de votare și a persoanelor, în final autoritățile nu au fost în stare să asigure exercitarea dreptului la vot conform prevederilor legale (pregătirea unui local de alternativă, spre exemplu în localitatea vecină Cocieri și informarea alegătorilor). Astfel, al.1 art.51 Cod Electoral nu prevede altceva decât găsirea unui alt local pentru secția de votare și continuarea procesului. Or, la 5 aprilie 2009 CEC a dispus votarea la alte secții de votare (nr.4 Cocieri și nr.13 Ustia) în baza listelor electorale suplimentare, ceea ce contravine prevederilor legale, iar alegătorii s.Corjova nu au fost informați suficient despre aceste schimbări. În rezultat, la cele 2 secții de votare s-au prezentat doar 91 alegători (62 la secția nr.4 Cocieri și 29 la secția nr.13 Ustia) din totalul de 1350 incluși pe listele electorale de bază.

La 8 aprilie 2009 CEC a dispus accesul concurenților electorali la documentele electorale (liste electorale, inclusiv cele suplimentare, cu posibilitatea efectuării copiilor) prin emiterea Hotărârii nr.2501.

Promo-Lex a obținut acordul CEC de a verifica listele de la cele 10 secții de votare deschise pentru alegătorii din regiunea transnistreană, dar nu a avut acces la listele electorale de la secția de votare nr.59/18 din satul Sănătăuca, r-ul Florești, secția de votare nr.3/26 din or. Rezina, secțiile de votare 40/4 și 41/4 din satul Varnița r-ul Anenii Noi.

La 11 aprilie 2009 CEC a întocmit Raportul cu privire la rezultatele alegerilor parlamentare din 5 aprilie 2009, aprobat prin Hotărârea CEC nr.2509.

Deși alegătorii din regiunea transnistreană au votat la „urne speciale” și pe liste electorale separate, organele electorale, cu mici excepții, au ignorat prevederile Hotărârii CEC nr.2282 din 10 martie 2009: „la totalizarea voturilor, biroul electoral al secției de votare deschide și numără separat buletinele de vot din urnele cu inscripția „Urna specială”. Rezultatele numărării se consemnează într-un formular special pentru numărarea voturilor și se transmite consiliului electoral respectiv. Biroul electoral al secției de votare întocmește în două exemplare un proces-verbal separat”.

Potrivit Raportului cu privire la rezultatele alegerilor parlamentare din 5 aprilie 2009, CEC nu a specificat numărul de alegători din regiunea transnistreană, ignorând astfel prevederile pct.3 al

Hotărâri nr.2282 din 10.03.2009 și majorând numărul alegătorilor incluși în listele electorale suplimentare.

Prin hotărârea CEC nr.2371 din 24 martie 2009 a fost decisă tipărirea și distribuirea buletinelor de vot, conform numărului de alegători incluși în listele electorale pentru circumscripția electorală nr.15 Dubăsari în număr de 23036 buletine pentru localitățile din circumscripție conform listelor electorale și suplimentar 1900 buletine pentru alegătorii din regiunea transnistreană.

*Conform listelor electorale întocmite pe circumscripție erau înregistrate 23710 alegători (inclusiv Corjova). Din start constatăm un deficit de **674 buletine de vot** ($23710-23036=674$) pentru circumscripția electorală nr.15, adică: secția 1/15 Coșnița – deficit un buletin, 2/15 Coșnița – deficit 75 buletine, 7/15 Holercani – deficit 162 buletine, 8/15 Marcăuți – deficit 22 buletine, 9/15 Molovata-Nouă – deficit 80 buletine, 11/15 Oxentea – deficit 42 buletine, 13/15 Ustia – deficit 3 buletine. Acest fapt dovedește imperfecțiunea listelor electorale întocmite.*

În schimb, secția de votare nr.6/15 Doroțcaia a primit 3150 buletine de vot pentru un număr de 2160 alegători incluși în listele de bază și eventual 990 pentru alegătorii din regiunea transnistreană. Secția de votare nr.4/15 Cocieri a primit 4511 buletine pentru 3890 alegători incluși în listele electorale de bază și eventual 621 buletine pentru alegătorii din regiunea transnistreană. În aceste condiții, constatăm un deficit de 289 buletine de vot pentru cele 2 secții de votare.

Totodată, în procesul verbal privind rezultatul numărării voturilor întocmit de Consiliul electoral de circumscripție nr.15 Dubăsari se raportează cifra de 23586 buletine de vot primite, din numărul total de 22360 buletine de vot distribuite conform Hotărârii CEC nr.2371.

IV. Activitatea autorităților transnistrene

În general, în perioada de monitorizare preelectorală și în ziua alegerilor, administrația regiunii a continuat isteria informațională, intimidarea și amenințarea cetățenilor cu represiuni și concedieri de la serviciu, în cazul în care se vor prezenta la urnele de vot sau vor facilita într-un fel sau altul desfășurarea scrutinului.

Urnele de vot pentru secția de votare din Corjova nu au fost restituite, organele electorale fiind nevoite să procure alte urne de vot. Localitatea a fost în continuare patrulată de colaboratori ai miliției, care au descurajat prin diverse metode locuitorii să participe la procesul electoral.

La secția de votare din s.Fîrlădeni au fost înregistrate cazuri în care alegătorii din localitate au venit la scrutin cu copia actului de identitate, invocând faptul că actele lor fost sechestrate de conducerea întreprinderilor din mun.Bender, la care activează, pentru perfectarea permisului de „ședere” și respectiv a permisului de „muncă”. Evident, aceste persoane nu au putut să-și exercite dreptul la vot.

Posturile „vamale”, de „securitate” și „grăniceri” ale structurilor separatiste au menținut controlul riguros, interzicând orice material cu caracter electoral. În acest sens la 3 aprilie 2009 observatorul „Promo-LEX” a înregistrat un caz de sechestrare a unui singur exemplar de ziar. Reprezentantul structurilor „vamale” a confiscat anume acel exemplar ce conținea publicitate electorală, de la o persoană care se deplasa cu autobusul de la Chișinău spre or.Slobozia. „Vameșul” a declarat că are ordin de la superiori, afirmând că „vreți sau nu, însă nu vă permit să treceți cu acest ziar în Transnistria”. La unele posturi de control (or.Râbnici) a fost efectuată înregistrarea locuitorilor regiunii, lucru care de obicei nu are loc. La majoritatea posturilor de control a fost aglomerație. La postul din or.Camenca, persoane în civil au efectuat presiuni asupra alegătorilor care au dorit să se deplaseze spre secția de votare din s.Sănătăuca, fiind înregistrate de observatorul nostru cazuri în care deplasarea a fost interzisă.

La 3 aprilie 2009, în contextul deschiderii secției de votare în s.Corjova, r-ul Dubăsari, „ministerul de externe” de la Tiraspol a emis un comunicat prin care a solicitat autorităților constituționale să se abțină de la careva acțiuni necoordonate cu administrația de la Tiraspol.

Starea de frică ce predomină în regiune poate fi demonstrată printr-un caz relatat de observatorul „Promo-LEX”. Un student din r.Râbnița a adus materiale cu caracter electoral părinților, însă aceștia au dat foc imediat acestora, pentru a nu fi observați că dețin astfel de materiale.

În general, alegătorii din regiune au invocat 3 obstacole majore în vederea participării lor la alegeri: aplicarea ștampilei în fișa de însoțire a buletinului de identitate, controlul riguros și înregistrarea la posturi precum și eventuala înregistrare a lor de către serviciile secrete din regiune la secțiile de votare. La unele întreprinderi, angajații au fost avertizați despre faptul că la 6 aprilie 2009 administrația va efectua verificarea actelor de identitate, urmând a fi concediate persoanele care dețin ștampila „Alegeri 5.04.2009”.

În ziua desfășurării alegerilor, drumurile spre localitățile unde erau amplasate secțiile de votare erau patrulate intens de numeroase echipaje ale miliției rutiere, fiind înregistrate cazuri de ridicare a permiselor de conducere sau a numerelor de înmatriculare de la unele persoane care efectuau și respectiv intenționau transportarea alegătorilor către secțiile de votare (r.Grigoriopol). Unele căi de acces spre localitățile unde erau amplasate secțiile de votare au fost blocate. În special este vorba de localitatea Corjova, Cocieri și Molovata Nouă, r-ul Dubăsari. Pentru a limita accesul alegătorilor spre aceste localități, reprezentanții administrației separatiste au interzis deplasarea transportului.

Unii alegători din r-ul Camenca, care au discutat cu observatorii OSCE au fost imediat interogați de reprezentanții organelor de forță din regiune. Aceștia erau urcați în automobil și întrebați despre esența întrebărilor adresate de către observatorii OSCE și răspunsurile oferite acestora.

La 3 aprilie 2009 și ulterior, în mun.Bender, au apărut noi afișe ale concurentului electoral PCRM, acestea fiind prezente inclusiv în ziua scrutinului. În general, în perioada monitorizată activitatea concurenților electorali a înregistrat o stagnare evidentă.

Perioada post-electorală, în special după declanșarea protestelor din Chișinău, a fost marcată de intensificarea verificărilor la posturile de control.

Observatorii nu au raportat cazuri de concediere de la serviciu a persoanelor care au participat la scrutin, deși în campania electorală au fost înregistrate mai multe amenințări în acest sens.

V. Mass-media

În general, mijloacele de informare în masă au reflectat scrutinul parlamentar din 5 aprilie 2009 preponderent în ziua alegerilor, ignorând dezbaterea, campania și publicitatea electorală.

Isteria declanșată de către administrația de la Tiraspol a fost susținută și difuzată prin intermediul mass-mediei din regiune, fapt ce a determinat prezența scăzută a alegătorilor din regiune la secțiile de votare.

În perioada post-electorală, mijloacele de informare în masă din regiune au reflectat intens evenimentele din centrul capitalei. Comparativ cu perioada pre-electorală, informațiile au fost prezentate neutru. Cu toate acestea, concluziile formulate au avut drept scop atingerea următoarelor obiective: imposibilitatea reunificării regiunii transnistrene cu restul țării, necesitatea majorării numărului de pacificatori ruși, reconfirmarea vectorului pro-rusesc în regiune și posibilitatea escaladării „conflictului”.

VI. Desfășurarea scrutinului

Observatorii Promo-LEX au monitorizat desfășurarea alegerilor parlamentare la 9 din cele 10 secții de votare, deschise pentru alegătorii din regiunea transnistreană (cu excepția secției de votare nr.23/10 amplasată în s.Copanca, r.Căușeni). Deasemenea, a fost monitorizată situația de la secția de votare nr.5/15 din s.Corjova.

În general, secțiile de votare monitorizate au fost deschise la timp (orele 7.00), conform prevederilor legislației, cu excepția secției de votare 5/15 Corjova, Dubăsari.

Începând cu orele 06.35 secția nominalizată a fost asediată de către un grup de cca 300 persoane, reprezentanți ai diverselor organizații militare și patriotice din regiunea transnistreană, printre care au fost observați reprezentanți ai factorilor de decizie din Transnistria. Aproximativ la 06.40 un grup alcătuit din 5 persoane au pătruns în incinta secției de votare, de unde au sustras urna de vot. Organele de drept, responsabile pentru securitatea secției de votare și a documentelor electorale, nu și-au exercitat obligațiunile, deși Ministerul Afacerilor Interne a asigurat opinia publică cu doar câteva zile înainte. În momentul pătrunderii în incinta secției de votare și ulterior sustragerii urnei de vot (orele 6.45), reprezentanții organelor constituționale nu au intervenit în nici un mod, lăsând practic fără protecție secția de votare, documentele electorale și persoanele aflate în incintă. Secția de votare nr.5/15 nu a fost deschisă.

Cu excepția secției de votare nr.3/26 din or.Rezina nu au fost observate indici clare, care ar fi ghidat alegătorii din regiune să ajungă la secțiile de votare.

Acest fapt, putea influența prezența alegătorilor la urnele de vot, deoarece marea majoritate a alegătorilor din regiune nu cunosc localitatea în care se află secțiile de votare.

La o distanță mai mică decât cea permisă de lege, a fost înregistrată prezența colaboratorilor organelor de drept (în civil) în preajma secțiilor de votare nr.40/4, 41/4 Varnița și 5/15 Corjova. Mai mult ca atât, la secția de votare nr.5/15 s.Corjova au fost prezenți permanent cel puțin 2 colaboratori ai miliției separatiste în uniforme.

La secția de votare nr.6/15 Doroțcaia, observatorii au semnalat prezența unui militar cu însemnele statului ucrainean însoțit de câteva persoane în civil. Aceștia nu s-au legitimat funcționarilor electorali și nu s-au adresat observatorilor.

La unele secții de votare a fost înregistrată efectuarea agitației electorale (3/26 Rezina, 6/15 Doroțcaia, 40/4 Varnița, 27/10 Fârlădeni) și prezența unor reprezentanți locali ai concurenților electorali (6/15 Doroțcaia și 4/15 Cocieri (PCRM)). În ziua alegerilor, la secțiile de votare monitorizate, nu au fost observate afișe electorale. Acestea însă au fost prezente în număr mare în localități (s.Fârlădeni (PCRM) or.Rezina (PCRM, AMN, UCM, MAE), mun.Tighina și mun.Tiraspol (PCRM) etc.).

Aplicarea ștampilei „Alegeri 5.02.2009” în fișa buletinului de identitate.

La majoritatea secțiilor de votare monitorizate au fost înregistrate cazuri în care alegătorii au refuzat să voteze din cauza aplicării ștampilei menționate. Totodată, procedura respectivă a fost

aplicată neuniform, fiind înregistrate cazuri de votare fără aplicarea acestei ștampile sau aplicarea acesteia la dorința alegătorului.

Au fost înregistrate cazuri în care votarea a fost admisă în baza altor acte decât cele prevăzute de legislație.

La secția nr.40/4 Varnița s-a admis votarea în baza pașaportului de străinătate, iar în alte cazuri a fost organizat transport spre Secția de Evidență și Documentare a Populației din s.Varnița în vederea obținerii Formei F-9. De asemenea, au fost înregistrate cazuri de votare în baza pașaportului de tip sovietic, în care însă lipsea informația despre deținerea cetățeniei RM și atribuirea codului personal. La secția de votare nr.6/15 Doroțcaia au fost înregistrate cazuri de votare în baza certificatului de naștere.

Observatorii Promo-LEX, vizitând Secția de Evidență și Documentare a Populației din s.Varnița (Ministerul Dezvoltării Informaționale) au observat în biroul șefului Secției respective numeroase buletine de identitate noi. Funcționarul a menționat că în ziua respectivă efectuează eliberarea actelor de identitate noi în schimbul celor vechi expirate.

Considerăm că activitatea în ziua alegerilor a Secțiilor respective este oportună exclusiv pentru eliberarea formei F-9 pentru a nu admite votul multiplu. În condițiile în care nu există liste electorale pentru locuitorii regiunii transnistrene, procedura respectivă oferă posibilitatea votului multiplu.

Informarea insuficientă a alegătorilor despre concurenții electorali, procedurile și actele necesare pentru exercitarea dreptului la vot. Unii alegători nu cunoșteau în baza căror acte își pot exercita dreptul la vot, fiind înregistrate cazuri de prezentare a „actelor de identitate”, eliberate de către administrația neconstituțională de la Tiraspol.

Numeroși alegători nu cunoșteau concurenții electorali, informându-se și luând decizia direct în secția de votare. Au fost semnalate cazuri de influențare a alegătorului, indicare a locului unde trebuie să voteze.

În general, unele secții de votare nu au fost amenajate în așa mod încât să permită persoanelor autorizate să asiste la toate procedurile electorale și să supravegheze toate aspectele procesului de votare (secția nr.6/15 Doroțcaia, secția nr.41/4 Varnița, 27/10 Fârlădeni). Urnele de vot (3/26 Rezina) și cabinele de votare au fost amenajate în culoare roșie, culoarea unui concurent electoral, iar iluminarea a fost slabă (secția de votare nr.6/15 Doroțcaia și nr. 23/32 Răscăieți). La unele secții de votare, observatorii independenți au fost obstrucționați (3/26 Rezina, 40/4 Varnița, 33/10 Hagimus și 23/32 Răscăieți).

Funcționarii electorali nu posedau informații și cunoștințe suficiente pentru exercitarea funcțiilor. Totodată, au fost înregistrate situații când aceștia au sugerat alegătorilor opțiunea de votare. În general, numărul funcționarilor electorali a fost insuficient pentru numărul de alegători potențiali. Spre exemplu la secția de votare nr.6/15 Doroțcaia din 11 membri ai secției de votare, 2 deserveau alegătorii din regiunea transnistreană, iar alții 2 o perioadă au lipsit, fiind plecați cu urna mobilă.

De asemenea, funcționarii electorali au dat dovadă de incompetență referitor la votarea în cazul prezenței concomitente în fișa buletinului de identitate a ștampilelor „viza de reședință” și „viza de domiciliu”.

Astfel, procedura respectivă a fost aplicată neuniform, fiind înregistrate cazuri în care alegătorii au votat în baza „vizei de domiciliu” din regiune (secțiile 40/4 și 41/4 din Varnița) iar în alte cazuri similare acestora li s-a refuzat dreptul de a vota (secțiile 23/32 Răscăieți și 3/26 Rezina).

Majoritatea observatorilor independenți și a reprezentanților concurenților electorali de asemenea erau insuficient informați, lipsiți de atenție și pasivi. Deși au fost observate numeroase probleme, din diverse motive nu au fost depuse contestații de către reprezentanții concurenților electorali.

Reprezentanții postului de control „Varnița” nu au permis deplasarea urnei mobile a secției nr.40/4 Varnița către penitenciarele din or.Tighina. De asemenea, o situație similară a fost înregistrată în satul Cocieri, membrii biroului electoral fiind împiedicați de forțele de ordine secesioniste să treacă în incinta Centrului de reabilitare din teritoriul satului Corjova. Accesul la azil a fost posibil doar după orele 20.00 când a fost parțial deblocat traseul.

VII. Verificarea listelor electorale

Promo-LEX a obținut acordul CEC în vederea verificării listelor electorale pentru cele 10 secții de votare la care au participat alegători din regiunea transnistreană, dar accesul la liste a fost asigurat doar la șase secții de votare din trei circumscripții electorale. Nu am avut acces la listele electorale din circumscripțiile nr.18 Florești, nr.26 Rezina și nr.3 Anenii Noi.

În urma verificării listelor electorale la care a fost permis accesul s-a constatat:

- **Secția 4/15 Cocieri, Dubăsari.** În urma examinării listelor electorale s-au constatat 2334 semnături, în procesul-verbal al secției de votare fiind indicat faptul că au votat 2325 alegători. Astfel, membrii secției de votare au eliberat cu 9 buletine de vot mai puțin decât semnături efectuate de către alegători în listele electorale (numărul alegătorilor care au ridicat certificatul cu drept de vot a fost luat în calcul). Nu a fost efectuat proces verbal separat pentru listele speciale a alegătorilor din regiune. ***Din regiunea transnistreană au votat 374 alegători.***
- **Secția nr.5/15 Corjova, Dubăsari.** În condițiile în care secția respectivă nu a fost deschisă din cauza motivelor invocate în prezentul raport, în listele electorale au fost înregistrate 10 semnături fără mențiunea de eliberare a certificatelor cu drept de vot și o semnătură cu mențiunea respectivă. Una din cele 10 semnături aparține președintelui Consiliului electoral de circumscripție nr.15. Nu a fost efectuat proces verbal privind rezultatele votării, nu este clară soarta a probabil 1350 buletine de vot.
- **Secția nr.6/15 Doroțcaia, Dubăsari.** S-au constatat 2199 semnături în listele electorale, fiind eliberate 2205 buletine de vot, adică cu 6 buletine de vot mai multe decât semnăturile de pe liste. Totodată a fost constatată eliberarea a 135 buletine de vot persoanelor a căror reședință sau domiciliu nu a fost reflectat în listele electorale. Nu a fost efectuat proces verbal separat pentru listele speciale ale alegătorilor din regiune. ***Din regiunea transnistreană au votat 316 alegători.***
- **Secția 23/32 Răscăieți, Ștefan Vodă.** În urma verificării listelor electorale nu au fost constatate abateri grave, fiind efectuat proces verbal separat pentru listele speciale a alegătorilor din regiune. ***Din regiunea transnistreană au votat 83 alegători.***

- **Secția 33/10 Hagimus, Căușeni.** În listele electorale lipsește o filă. Cu toate acestea, în listele electorale s-au constatat 1248 semnături. Conform procesului verbal privind rezultatele numărării voturilor întocmit de Consiliul electoral de circumscripție nr.10 Căușeni au fost eliberate 1226 buletine de vot, adică cu cel puțin 22 buletine de vot mai puține decât semnături în listele electorale. A fost efectuat proces verbal separat pentru listele speciale a alegătorilor din regiune. ***Din regiunea transnistreană au votat 121 alegători.***
- **Secția 23/10 Copanca, Căușeni.** S-au constatat 630 semnături în listele electorale, fiind eliberate 635 buletine de vot, adică cu 5 buletine de vot mai multe decât semnăturile de pe liste. Nu a fost efectuat proces verbal separat pentru listele speciale a alegătorilor din regiune. ***Din regiunea transnistreană au votat 76 alegători.***
- **Secția 27/10 Fîrlădeni, Căușeni.** S-au constatat 1245 semnături în listele electorale, fiind eliberate 1250 buletine de vot, adică cu 5 buletine de vot mai multe decât semnăturile de pe liste. A fost efectuat proces verbal separat pentru listele speciale a alegătorilor din regiune. ***Din regiunea transnistreană au votat 25 alegători.***
- **Secția 3/26 Rezina.** Nu a fost asigurat acces la listele electorale. ***Din regiunea transnistreană au votat 123 alegători.***
- **Secția 59/18 Sănătăuca, Florești.** Nu a fost asigurat acces la listele electorale. ***Din regiunea transnistreană au votat 94 alegători.***
- **Secția 40/4 Varnița, Anenii Noi.** Nu a fost asigurat acces la listele electorale. ***Din regiunea transnistreană au votat 1556 alegători.***
- **Secția 41/4 Varnița, Anenii Noi.** Nu a fost asigurat acces la listele electorale. ***Din regiunea transnistreană au votat 840 alegători.***

Astfel, la scrutinul parlamentar din 5 aprilie 2009 au votat numai 4042 alegători din regiunea transnistreană, ceea ce reprezintă cca.50% din numărul participanților la scrutinul parlamentar precedent. Scăderea numărului de alegători se explică prin acțiunile de intimidare, persecutare și control fără precedent, exercitate asupra alegătorilor din regiune. Totodată, autoritățile constituționale nu au asigurat un minim necesar de informare electorală a alegătorilor și pentru participarea acestora la scrutin.

Recomandări:

- Intensificarea eforturilor privind modificarea sistemului electoral, care ar asigura drepturi și condiții nediscriminatorii pentru alegătorii din regiunea transnistreană;
- Intensificarea eforturilor diplomatice în vederea sensibilizării opiniei publice naționale și internaționale și determinării administrației de la Tiraspol să asigure condiții minime pentru exercitarea dreptului la vot;
- Informarea alegătorilor din regiunea transnistreană despre toate procedurile electorale;
- Pregătirea continuă și profesională a funcționarilor electorali;

- Asigurarea unei evidențe stricte la editarea și distribuirea buletinelor de vot pentru a nu admite deficitul sau surplusul exagerat;
- Revizuirea sistemului de întocmire a listelor electorale;
- Investigarea tuturor cazurilor care au creat obstacole în calea exercitării drepturilor electorale în regiunea transnistreană și sancționarea conform legislației în vigoare a tuturor persoanelor culpabile.